

'Halyomorpha halys Stal (Smeđi mramorni smrdljivi stjeničnjak)'

Автор(и): Иванка Иванова, гл. експерт ентомолог в ЦЛКР

Дата: 18.03.2019 Брой: 3/2019

Invazivna vrsta smeđi mramorasti štetnik *Halyomorpha halys* Stål potječe iz Azije – Kine, Japana, Koreje i Tajvana. Prvi put je otkriven u SAD-u, u Pennsylvaniji 1990. godine. Do 2013. štetočina je bila prisutna u 41 saveznoj državi SAD-a. Od 1993. u mnogim kanadskim lukama *H. halys* je *pronađen u pošiljkama* iz Kine, Japana, Koreje i SAD-a. Godine 2010. utvrđena je u pokrajini Ontario. Kasnije se proširila na Novi Zeland i Australiju, dijelove Južne Amerike i južni dio Afrike. U Europi je prvi službeni nalaz zabilježen u kantonu Zürich (Švicarska) 2007. godine. Prema CABI-u, u Europi se pojavljuje u Austriji, Njemačkoj, Grčkoj, Gruziji, Italiji, Španjolskoj, Slovačkoj, Srbiji, Sloveniji, Rusiji, Turskoj, Hrvatskoj, Francuskoj, Češkoj Republici. U Bugarskoj ju je prvi put zabilježio izv. prof. dr. sc. Nikolay Simov. Otkrio ju je u Sofiji, u Knyazhevska Garden u rujnu 2016. (objava u “Ecologica Montenegrina”).

Biljke domaćini

Više od 100 biljnih vrsta zabilježeno je kao domaćini smeđeg mramorastog štetočine. Među drvenastim vrstama napada trešnje, breskve, šljive, kruške, jabuke, vinograde, orah, lješnjak, pajasen, katalpu, paulovnicu, judino drvo. Među poljoprivrednim kulturama napada kukuruz, soju, rajčicu, papriku, bamiju, patlidžan i druge. U Europi popis biljaka domaćina uključuje 51 vrstu iz 32 porodice, uključujući egzotične vrste.

Opis

Smeđi mramorasti štetočina varira u veličini (12–17 mm u duljinu i 7–10 mm u širinu) i boji (smeđkasti mramorirani leđni dio s gustim pjegama). Jaja su glatka, svijetle boje, veličine 1,3 x 1,6 mm, polažu se u nakupinama od 20–30 komada. Nimfe prvog stupnja su crne do crvenkasto-narančaste boje. Postoji 5 stupnjeva razvoja nimfi.

Biologija

U južnoj Kini smeđi mramorasti štetočina ima 5 generacija, u srednjoatlantskoj regiji SAD-a – 2 generacije, a u Švicarskoj – 1. Odrasli jedinci u dijapauzi za prezimljavanje pojavljuju se ovisno o temperaturi od početka ožujka do travnja. Broj generacija ovisi o temperaturama. Za jednu generaciju pri 30°C potrebno je 32–35 dana.

Utvrđeno je da nimfe prvog stupnja ostaju skupljene oko jaja, ali starije nimfe se kreću relativno brzo (nimfe trećeg i petog stupnja na zeljastoj vegetaciji prelaze 1,3 do 2,6 m u 30 minuta). Šteta je slična onoj koju uzrokuju druge stjenice iz obitelji Pentatomidae. Pri hranjenju na plodovima poput breskve, marelice i jabuke uzrokuju udubljivanja, deformacije, a u slučaju kasnijeg napada pred kraj vegetacije – plutenaste pjege. Hranjenje može također uzrokovati pobačaj i odumiranje plodova i sjemena. Slična šteta uzrokuje se na rajčici i paprici.

Prilikom traženja mjesta za prezimljavanje štetočina može ući u stambene prostore, skladišta, sakriti se ispod prtljage, odjeće, građevinskog materijala i drugoga.

Suzbijanje

Potrebno je koristiti zamke za utvrđivanje prisutnosti štetočine te naknadno primijeniti insekticide za suzbijanje. U SAD-u se za suzbijanje koriste neonikotinoidi i piretroidi. U Gruziji su uspješno korišteni insekticidi s aktivnom tvari bifentrin. Nedavna istraživanja u SAD-u pokazala su vrlo dobar učinak korištenja zamki tipa "privuci-i-uništi". Gubici uzrokovani smeđim mramorastim štetočinom smanjeni su 2 do 7 puta. U Italiji, u pokusima u nasadima nektarine i jabuke, vrlo dobri rezultati postignuti su korištenjem mreža za zaštitu od tuče.